

Bun găsit la ARTfel De Jurnal. Sunt **Veronica Kirchner**. "Vreți să faceți o călătorie magică, vreți să cunoașteți cele mai ascunse taine ale imaginației, ale fantasticului, ale misteriosului?" Este întrebarea pusă de artistul evreu de origine română, Victor Brauner, născut la 1903, la Piatra Neamț. În Timișoara am văzut expoziția **Victor Brauner - Invenții și magie**, curatoriată de Camille Morando, la Muzeul de Artă din Timișoara. Designul: **Attila Kim**. În expoziție puteți vedea și renumitul *Autoportret cu ochiul scos* din 1931, premonitoriu, cum credea însuși Victor Brauner. Căci în 1938 în urma unui accident își pierde ochiul. Despre Cazul Victor povestește și renumitul Ernesto Sabato în volumele "Abaddon Exterminatorul" și "Despre eroi și morminte". Expoziția este organizată în colaborare ArtEncounters, Centre Pompidou, Muzeul de Artă Timișoara, Institutul Francez.

Fiecare din cele 11 săli ale expoziției este un capitol cronologic în jurnalul artistic al Victor Brauner.

Numărul 11 este asociat cu viziunea și avangardismul.

Dacă această compartimentare numerică a

celor aproape 70 de lucrări, în spațiul cu un design excepțional semnat de arhitectul Ati Lachim, a fost gândită cu intenție de a-și prezenta numărul 11. Cum este curatoarea Camille Morando? Nu știu.

Dar îmi place să cred că autodidactului Victor Brauner, inițiat în numerologie, mitologie, totemologie, alchimie și magie, nu i-ar fi displicut. Numărul 11 este și numărul prin excelență al revelațiilor, numărul destinului. Expoziția curatoriată de Camille Morando este organizată în colaborare între Art&Counters, Muzeul Național de Artă din Chișinău, Institutul Francez și Centrul Pompidou.

Din Centrul Pompidou avem în această expoziție și renumitul autodidact, ochiul scos din 1931, pe care Victor Brauner însuși îl considera premonitoriu pentru viața și creația sa. De ce anume veți afla în minutele următoare. Iată ce notează însuși artistul în dosarul intitulat Cazul Victor Brauner despre acest autoportret.

Într-o zi în care nu aveam nimic de făcut și mă simțeam golit de mine însumi, am dorit să realizez un minuscul autoportret în fața oglinzii. Pentru a-i da puțină viață, pentru

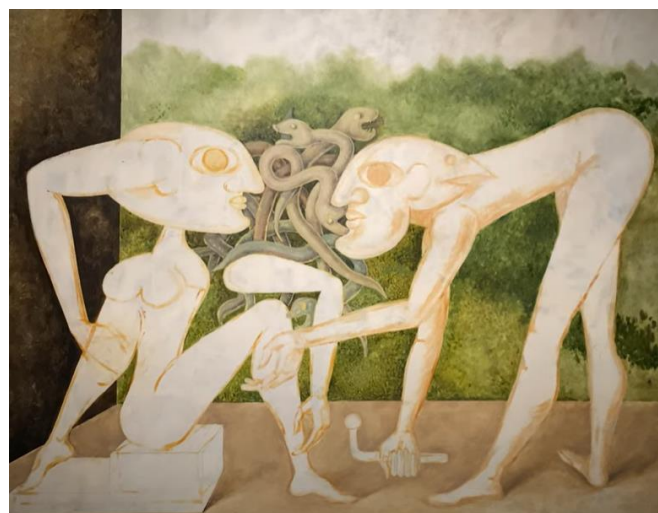
a-i face mai extravagant, l-am lipsit de un ochi. Ei bine, tocmai de acest ochi am fost și eu lipsit.

8 ani mai târziu, rana avea să fie identică. Și atunci, ca urmare a acestui fapt, am descoperit că începând cu 1925 sau 1927, în opera MEA puteau fi văzute personaje care își aveau ochii în afara trupului. Obsesia ochiului nu era însă străină în cercul suprarealiștilor și a apropiaților lor, de la Giacometti, Max Eans sau Georges Bataille.

Dar de ce este atât de deosebită povestea lui? Un pic de răbdare, să intrăm în prima sală. Originar din Piatra Neamț, o regiune muntoasă bogată în legende folclorice, Brauna își va popula desenele și picturile cu personaje strani, licantropi, incubi și sucubi. De exemplu, originea licantropiei în opera sa pare să fie în amintirile legate de urletul lupilor, auzit în lungile seri de iarnă.

Licantropia este, în sens larg, transformarea ființei umane în orice fel de animal sau invers. În mod sigur, ședințele de spiritism organizate de tatăl său i-au marcat memoria primară a copilului Victor și, probabil, și isteria care a cuprins târgul la întoarcerea cometei Halley din 1910.

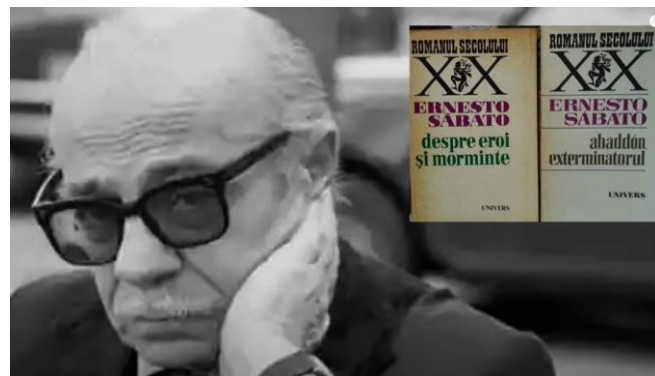
La vârsta de 11 ani, a locuit un timp la Viena unde Jugendstil, psihoanaliza și moda erotismului cuprinseseră literatura. Vede la muzeul din oraș lucrări ale lui Bosch, Bruegel, Goya și Odilon Redon, iar cavourile din subsolurile catedralei Sfântul Ștefan îl vor fi inspirat în straniul interes pentru peisajele din Cimitirul Belu din București din primele picturi. Fiecare tablou pe care îl fac este proiectat de izvoarele cele mai adânci ale angoaselor mele, avea să spună Victor Brauner. Una dintre invențiile amintite în tipul expoziției Invenții și magie este pictopoezia, uneunea dintre pictură și poezie.

În 1924 publică împreună cu prietenul poetul Ilarie Voronca revista 75HP, număr unic în care apare și manifestul pe care îl semnează împreună pictopoezia, moment de vârf ale avangardei românești. Portretul pe care îl face prietenul Ivaronca, pe care îl cunoaște la lăptăria lui Enache din București, este realizat încă într-un stil constructivist. În același anul 1924 e apar

de la prima expoziție internațională de art avangardist organizată în București de Marcel Iancu.

Un an mai târziu, Iancu pleacă pentru prima dată la Paris, unde se apropie de Tristan Țara și de Brâncuși. De la acesta, din urmă, primește o cameră de fotografiat Kodak. În 1931 pictează renumitul autoportret Premonitoriu, caz unic în istoria artei.

Iată cum este redat episodul de către renumitul scriitor Ernesto Sabato în cartea *Abaddon exterminator*. “Nu știu dacă dumneata cunoști povestea lui Brauner, un evreu român preocupat de fenomenele premoniției și clarviziunii. Sosise la Paris în 1927 și, cred că de-a dorită lui Brâncuș, un alt român i-a cunoscut pe Giacometti și pe Tanguy.

Aceștia i-l au prezentat lui Breton. Și acum fii atent la ceea ce-ți spun. Timp de 10 ani,

adică din 1927 până în 1937, Brauner a pictat imagini ale subconștientului.

Tablouri în care ochiul era substituit de sexul feminin și se transforma într-un corn de taur, lucrări în care personajele erau lipsite de ochi parțial sau în întregime. Dar cel mai încrozitor dintre aceste tablouri este unul din autoportretele sale lucrat în 1931. Autoportret în care se prefigurează cu toată exactitatea tragedia pe care avea să o protagonizeze Dominguez în 1938”.

În volumul despre eroi și morminte scrie același Ernesto Sabato cum s-a petrecut accidentul. Și să vedeți, cu puțin înainte a războiului în timpul unei orgii care avea loc în atelierul unui pictor din grupul supraréalistilor, Dominguez, beat, a aruncat după cineva cu un pahar. Acesta se ferise la o parte și paharul îi scosese un ochi lui Victor Brauner.

Ei, spune-ți și dumneavoastră dacă poate fi vorba de întâmplare, dacă întâmplarea mai are cât de cât vreun sens printre ființele omenești. Din potrivă, oamenii se îndreaptă ca niște somnambuli spre țeluri pe care unor le intuiesc în mod neclar, dar de care sunt atrași ca fluturile de flacăra. Victor Brauner va vedea în Dominguez mai apoi un fel de mâna destinului.

Acesta a fost poate norocul pe care l-am primit ca să privesc mai bine centrul vieții. În 1933, cu cinci ani înainte de accident, creează personajul ubuesc, simbolizând cruzimea și lașitatea umană pe care îl numește Monsieur K. Acesta ilustrează o nouă ordine mondială unde steagurile, banii și medalile au înlocuit gândirea. Un an mai târziu îl pictează pe Hitler, un portret atacat din toate părțile, o mărturie a climatului politic și o acuzație universală la adresa fascismului care ea a avut în Europa.

Pesajele suprealiste de dimensiuni reduse pe suport de lemn din anii 30 amintesc de spațiile lui **de Chirico**. Ideea acestor tablouri de călătorie nefiind străină de miniaturile lui **Marcel Duchamp** adunate într-o valiză. Creația începe să fie din ce în ce mai mult influențată de literatura romantică și de esoterism, de scrierile lui Novalis.

În 1938 Braune aparăsește România și se stabilește în Franța. În timpul războiului în 1941 în Marseille se îndrăgostește de **Laurette Séjourné*** asociată în opera sa cu inițiala el și cu șarpele, precum în pictura stabil-instabil câmpia din Theus din 1942 care este redată pe afișul expoziției. Șarpele era semnul infinitului dar și un simbol de nelipsit în imaginile reprezentând poetul sau forța creatoare.

În 1943 inventează desenul cu lumânarea. Lipsurile cu care se confruntă în timpul războiului îl conduc spre noi materiale, așa că începe să picteze curceară. Una dintre marile sale teme anunțate de Timpuriu de Picto-poezie este dublul, așa cum sunt cele două sculpturi expuse.

Semn și tot în tot. Copii în bronz ale lucrărilor în ghips, ele conțin matricea ambivalentă freudiană. Fiecare element poate însemna și contrariul său.

Eros și Thanatos, viața și moartea, feminin și masculin, uman și animal. În bronzul **Semnul**, Brauner amplifică motivul figurii lui Ianus, zeul ușilor, adică cel ce privește atât afară cât și înăuntru. Semnul a fost expus și în expoziția Infra Noir organizată de Art Encounters anul trecut.

Victor Brauner moare la 12 martie 1966. Pe mormântul din cimitirul Momartre este sculptura Semnul cu epitaful- *Pentru mine a picta înseamnă viața, adevărata viață, viața mea.*

Ce-am uitat să spun? Vernisajul expoziției Victor Brauner, *Invenții și magii* a avut loc în data de 17 februarie în cadrul evenimentelor Timișoara Capitală Culturală Europeană 2023. Dacă doriți să aflați mai multe despre Victor Brauner, despre cazul Victor Brauner, vă recomand catalogul expoziției pe care îl puteți găsi la librăria **La două bufnițe** din Timișoara și de asemenea volumele excepționale despre Victor Brauner de Mihaela Petrov.

Ne revedem curând cu un dialog cu un scriitor. Da, da, cu un scriitor la Altfel de Jurnal. Un scriitor mare. Excepțional. Mă bucur mult! Până atunci, nu uitați să vedeți frumos!

<https://www.youtube.com/watch?v=T-xb5a-ek1k>

Transcribed by [TurboScribe.ai](https://www.turboscribe.ai).

NOTĂ

* Laurette Séjourné (1911 - 2003) a fost arheolog și etnolog. Născută în Perugia, Italia, a fost naturalizată mexicană. Născută Laura Valentini Corsa în Perugia, de naționalitate italiană, a purtat numele de familie Séjourné, cel al primului ei soț, cetățean francez. După divorțul lor, a devenit partenera revoluționarului și romancierului rus Victor Serge (1890-1947). Ea apare alături de

André Breton, Jacqueline Lamba, Benjamin Péret, Victor Brauner, Jacques Hérold și Sylvain Itkine în fotografii realizate la Villa Air-Bel din Marsilia în martie 1941, înainte de exil.

Editare și Notă - Adrian Grauenfels
SAGA 2024

